

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: VAR GRUNDTVIG IKKE PRÆST

Citation: Aakjær, Jeppe: "VAR GRUNDTVIG IKKE PRÆST", i Aakjær, Jeppe: *Bondens Søn ; Vadmelsfolk ; Vredens Børn. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 418. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-aakjaer06val-shoot-workid97435.pdf> (tilgået 16. april 2021)

Anvendt udgave: *Bondens Søn ; Vadmelsfolk ; Vredens Børn. - 1919*

VAR GRUNDTVIG IKKE PRÆST (1902)

✂ Vurderingsmændene havde lige sluttet Forretningerne hos Jens Muesgaard og skød sig nu op i Bænkhyrnet for at drøfte Bysens Nyt, mens de fyldte Stuen med en daanende Røg fra Stumppiberne. Samtalen drejede sig mest om den "nye Mand" Thomas Sjællænder, hvis fremmedartede Væsen og grundtvigianske Sæder havde vakt de ældre Hjemfødningers skaanselsløse Kritik og Haanlatter.

✂ Den hvide og rynkede Gubbe Visti Tammesen, der var en Ka'l til at bedømme et Hoved, men kun havde det nødtørftigste Begreb om Menneskei, der ikke var skaaren over hans egen Form, lagde for, mens han kradsed Piben ud med sin magre, rystende Haand:

"Naa, saa er nok æ Sjællænders Søn kommen hjem fra æ Skuel, han gik paa."

✂ "Ja, tho a haar endele hør en Nysmaal om det," svared Kræn Hermansen, en sværlemmet Bonde med filtrede Bakkenbarter og rødsprængte Kindben.

✂ "Saa skal en wal ha mir Spetakler og Anstalter. Æ Faa'r kund helsen gjør æ Egn nok, tykkes a."

✂ "Ja, du haar endda Ret i'et, Krejsten," vedblev Visti og skød Tobakskassen fra sig, mens den sure Pibespids sitred til Ro mellem hans tandløse Gummer.

✂ "A kund sgu ett dy mig for aa fortæel det til Storgaard, da a mødt ham i Gaar."

✂ Storgaard var Egnens rigeste Bonde; mangeaarig Kommuneformand og Sognekonge, der øjeblikkelig havde fundet sin diametrale Modsætning i den reformivrige Sjællænder.

419

✂ "Ved I, hvad han swored mæ: - "Saa kan der jo bly w jen mir te aa syng Kyrie eleison i Østergaard," saa han. "Og nær æ Faa'r nu ijen skal ud aa skræpp om den her Pæ La-a-sen, saa kan han jo ta æ Knæjt med sæ som Forsanger; saa spaarer han en Awtensmad te æ Degn!"

✂ "Ha, ha, ha! Ja det er en Spøgels den Storgaard, mod hvem han jen Gaang haar faat Pek te," svared Kraen Hermansen.

✂ "Og de her Sjællændere med dje Syngen og dje Fagter og dje Diddelomdej, dem kan han nu ett lid -

✂ - og det kan a misæl heller ett. For det er lissom, te det vil gjør sæ en hel Del viller end enaan; og tho det er da ett andt end som Bønder, ihvordan det saa end kronnier og skraber.

✂ A sejer nu for *mi* Paart; Læ æ Præjst præjk, der faar dje gued Løn og Betaling for'et, men læ æ Bønder blyw ved dje Handtiring."

✂ "Ja, æ Mand kan jo helsen vær gued nok," sa Visti Tammesen, "men han skuld hold sæ lidt mir ved æ Jurd. Si mæ nu paa hans Landbrug; nu haar han rend rundt med en Mergelpig for aa find Mergel paa hans Skywt - men Mergel paa *wor* Jurd - det skal han misæl snaar blyw klog paa, hvad *det* gir; for er æ en Or, vi faar en Krumm Tar, saa brænder det æ aa, og det ogsaa lig i den swot Bund.

✂ Og nu haar han jo kjor Drajnør ud til Sølsig; men a ved ett, hvad han miner, om han tror, han kan faa æ Wand til aa løb opad; for helsen er der da ingen ander Raad, end te det skal ud gjemmel di Mark, Jens," - her vendte Visti sig mod Væerten, "og det kan a ett tro, te du vil sæt stur Pris paa."

✂ "Jow, a vil ett næjt æ Mand *det*," svared Jens Muesgaard; "kan for Resten da heller ett, om Ret ska ha si Gaang. Og det *kan* jo vær, te a sir lissom en bitte Krum anderledes paa den her Sjællænder, end I gjør. For læd nu æ Mand ha hans Underlighed - tho ingen er fejlfri

✂ - saa er der iløwle det i æ Hued af ham, en ett finder ved enhwer. Og te Storgaard haar en Huen i æ Sid af ham, det kan en jo ett under sig øwer; for han haar jo al si Daw spilt Sognkong her paa æ Egn, og nu er hans 420 Majt jo lissom ved aa sald, og det gjør jo æ Mand fortrydele; det forstaar en saa *wal*."

✂ "Ja," svared Søren Boel, den fjerde i Selskabet, en lille spidsnæset Mand med et langsommeligt, drævende Organ, "dersom a maa sej mi Mjening, saa tykkes a endlemaal, te Storgaard er bløwen søen lowle stramtandet. Tho - hm! - en stywsinde Kannis haar han jo waat fræ Baaensbin aa, og Worherr haar han nu aalle hat no Brug for; og - hm! - a ved wal, en skal ingen dømm, men - Hovmud staar for Fald, og den der - hm! tror at staa, ser vel til, at han ikke falder. Te vi fæk - for a vil sej - en Graan mir Gudsfrygthighed paa æ Egn - æhæ - det war nok ett det galest endda!"

☒ "Aa, du er mæ en javn Pludderkok, der render og finstrer til Bønnemød hwerandtlidt i Stej for aa pass di Bestilling," raabte Kræn Hermansden vredt. "Hvad mon du miner med Gudsfrugtighed?"

☒ Nær vi Bønder holder vos te wor Bedrøwt og wor Børnelærdom, og vi betaaler enhwer, hwad vi er ham skylde, skuld der saa vær nue, der vild vos nøj!"

☒ "Ja," sa Jens Muesgaard, "tho det er da ogsaa godt, aa ved en bitte Krum."

☒ "Ja, aaeja!" svared Kræn Hermansen. "Men det jenest den her Sjællænder fortærer om, det er jo da æ Præjst og ander stur Hanser; og hwad kommer snaar ander dje Præst vos ved; tho a er ett kloger, end a tykkes, en kan ha nok i si egen."

☒ "Da war Pæ Lassen Skræppenborg, han sidst laa ud om, jo da ett Præjst," indvendte Jens Muesgaard. "Han war jo en simpels Buend som enaan."

☒ "Tho a ved snaar ett, hwad en ska sej," svared den uforbæderlige Kræn Hermansen. "For war han ett Præjst, saa vild han vis gjan ha wot æ."

☒ "Men ham han snakked om æ Gaang far . . . Hwad war æ nu, han ga ham te Navn?" begyndte gamle Visti Tammesen . . . "Tho det er da underle, a ett ka komm paa det! ... Ham med æ Hammer!"

☒ "War æ æ swot Smed?" ærted Kræn Hermansden.

☒ "Aa, skid med di Sludder!" vrissed Visti og fægted fortvivlet med Stumppiben.

☒ "Thor?" indskød Jens Muesgaard.

421

☒ "Akkuraat," svared Visti og saa lettet op, "der haar vi sgu æ Mand!"

☒ Han war jo da heller ett Præjst."

☒ Kræn Hermansen anlagde den ligegyldigste Mine. Visti Tammesen drog videre ad sin historiske Bane: "Og Grundtvig, - han war jo heller et Præjst?"

☒ "War Grundtvig ett Præjst?" sa Kræn Hermansen spagt.

☒ "Tho da ved a sgu da'tt retter."

☒ "Nej," ivred Visti Tammesen, "han war jo no' hil aandt - - Tho hwad er det nu, de kalder æ? - -

☒ "Degter!" udbrød han og løfted i Befrielsens Sødme Stumppiben mod Loftsbjælken.

☒ "Degter? hwad er det for no nøj?" spurgte Kræn Hermansden usikker.

☒ "Tho det er jo søen aa sæt nøj sammel; lav Krønniker, forstaar sæ; lissom nu æ gammel Degn, nær han laver Gravskrøwt," svared Visti.

☒ "Ih si," svared Kræn Hermansden tvivlende, "saa æ gammel Degn skuld vær lissaa møj Kaal som Grundtvig; det kan a'tt tro!"

☒ Hwad sejer du, Jens Muesgaard? War Grundtvig ett Præjst?"

☒ "Jow gu war han Præjst, og det ogsaa søen te det haaj nø Klem!"

☒ Men Visti der maa jo ha sejn og soved det hal øwer, for det saa' æ Mand da tit nok," svared Jens Muesgaard.

☒ "Ja, saa maa a jo ha øwerhør æ," svared Visti spagfærdig. "For a er saamænd en sølle Hjavl te aa komm te nøj."

☒ Men kom til Ann Kjesten; der kan I misæl faa Beskejn. Hun er ward aa send til en Mød, for hun faar nøj med sig hjem aa æ.

☒ Da vi nu er kommen i Træk med aa snakke om den her fremmed Mand, saa skal a iløwle fortæle jer, hwor gal a kam af Stej med ham i Gaar:

Det war søen omkring ved Dowerdavs, te a war gavn øwer til ham for aa laan en Ræhkniv. Saa er æ da lig saa slud-uheldig, te a skal komm mødt under dje Maanandagt. De haaj lig sellet dem fra æ Burd: a kund si, te de haaj faat opwarmet Kartoffler til dje Dower, for æ 422 Swot-Pand stod paa æ Skyw og pejt med æ

Stjatead lig ad æ Stowdar.

☒ Rundenom paa æ Væggi hænd der Skilderier; det war wal sajtens nue a dæ her hyw Hanser, han holder saa møj aa aa taal om; a kund ett kjend ander end Frederik den Syvend, som a saa det Aar, a laa i *Frederigs*.

☒ Nu; æ Folk haaj sprej sæ øwer æ Stow, og a kund si, de saa da saa sær skalu te mæ. A war lig ved aa skuld sej mi Ærind, men saa paa jen Gaang begynder æ Sjællænder og stemmer op:

☒ "Morgenstund har Guld i Mund,
og Guld betyder Gle-ede."

☒ Nu kund a jo snaar forstaa, hworfor der war bløven glovet søen po mæ, og a fæk mi Lue aa i en Fart og stilt mæ an op imud æ Darkarm. Men saa lig med jet - saa kaaster æ sæ nied, Mænd og Kvinder i jen Marode, som de gik og stod, nue ved *jen* Stul og nue ved enaan, jen ved æ Bænkend og ander ved æ Laangskammel.

☒ Nied kam æ da det hile! Og a war sgu snaar aal lied ved aa staa der kav-ret og kig ned paa dem, som de laa der og vrødt aalsammel med æ Bund i æ Vejr, jen med Hwol paa æ Hues og enaan med Maag paa æ Træsko. Haaj a kund krøben under æ Burd, saa haaj a da gjord æ.

☒ Da æ Sjællander haaj rest sæ og so, te a war bløwen stavv, saa kund a *wal* si, te han war ild fornywed.

☒ "Naa, saa du skulde itte knæl?" saa han paa hans Sjællandsk.

☒ "Nej," sejer a, "a er bløwen lovle gammel til den Slavs Kunster. A kan nok komm nied, men det kniber saa dæwelsk aa komm op ijen.

☒ Og a haar endlemaal tint, om ett det, en bed'er, er lig kraftig, hwadenten det er saa i den jen Stilling eller den aan, Og heller kan a indsi, hworfor a skal lægg mæ paa mi Knæ, fordet lander haar spist jer mæt i jer Dower." - Akkuraat søen swored a æ Mand; og han maa wal ha lædt sæ besej med æ, for han saa ett flir Urd, men flyed mæ det, a war gavn atter.

☒ Sind haar a *ett* sit nøj te æ Sjællænder.